

Výroční (průběžná) zpráva projektu specifického výzkumu na rok 2015 – zakázka č. 2129

Název projektu: Vytvoření elektronického korpusu písemných prací studentů NJ a následná analýza chyb

Specifikace řešitelského týmu

Odpovědná řešitelka: doc. PhDr. Jana Ondráková, Ph.D.

Studenti doktorského studia na PdF UHK:

Studenti magisterského studia na PdF UHK: Bc. Alena Pazlarová, ID P14Po384

Školitelé doktorandů:

Další výzkumní pracovníci:

Celková částka přidělené dotace: 72.100,- Kč

Stručný popis postupu při řešení projektu (max. 2 strany)

Cílem projektu bylo sestavení digitální databáze písemných prací studentů německého jazyka (jazykového korpusu) za účelem získávání přehledu o typických chybách českých rodilých mluvčích v němčině a jejich frekvenci. V návaznosti s tím mají být výsledky výzkumu zahrnuty do učebních plánů výuky studentů učitelství německého jazyka na KNJL PdF UHK a publikovány v odborném tisku s návazností na RIV.

Problematikou chyb z různých úhlů pohledu se řešitelka zabývá dlouhodobě, byla tématem její dizertační i habilitační práce. Vytvoření jazykového korpusu bylo zapotřebí z důvodu možnosti publikace výsledků v odborném domácím i zahraničním tisku.

V průběhu trvání projektu byly digitalizovány písemné testy klauzur studentů bakalářského studia a úvodní testy předmětu morfologie studentů prvního ročníku studijního programu Filologie, obor cizí jazyky pro cestovní ruch, německý jazyk v kombinaci s dalším cizím jazykem a prvního ročníku pětiletého magisterského studia studijního oboru Učitelství pro 2. stupeň ZŠ – německý jazyk a literatura.

V prvotní fázi bylo zamýšleno převedení závěrečných klauzur z německého jazyka studentů učitelství původního pětiletého magisterského studia a závěrečných klauzur studentů navazujícího magisterského studia do digitální formy. Analýza chyb klauzur studentů magisterského studia však byla tématem specifického výzkumu v roce 2014 pod vedením dr. Sirůčkové. Vzhledem k tomu, že dr. Sirůčková ukončila pracovní poměr na UHK, byl její projekt dokončen pod vedením doc. Ondrákové. V tomto projektu však proběhlo kódování chyb za pomoci upravené (zjednodušené) kódovací tabulky, která nezohledňovala všechny rozdíly mezi výkony studentů a analyzovala chyby v souvislém tvůrčím textu (eseji na zadané téma). Zjednodušená tabulka se pro potřeby nového projektu nehodila, naopak byla rozpracována do větších podrobností s ohledem na zadání gramatických jevů klauzurní práce. Řešitelka se proto rozhodla zabývat chybami v klauzurách studentů bakalářského studia Specializace v pedagogice – německý jazyk se zaměřením na vzdělávání. Soubor těchto prací se pro záměry projektu jevil jako ideální již vzhledem k tomu, že v současné době tento typ studia na PdF UHK končí a hodí se k bilancování výkonu studentů, kteří by dle Boloňské deklarace měli být připraveni vyučovat cizí jazyk na školách. Jedná se většinou o studenty, kteří se začali učit němčinu jako druhý cizí jazyk až na střední škole s omezenou dotací vyučovacích hodin.

Klauzurní práce studia Specializace v pedagogice představuje znalostní test skládající se částí fonetiky, morfologie, syntaxe a reálií německy mluvících zemí (Německo, Rakousko a Švýcarsko). Na vypracování testu mají studenti 90 minut, test vypracovávají bez pomoci slovníku. Každá část testu je hodnocena body (maximální počet bodů jedné části je 20, celkem 100 bodů za celý test). Aby studenti v testu uspěli, musí dosáhnout 60 bodů nebo minimálně 12 bodů z každé disciplíny. Celkové hodnocení pak odpovídá stupnici výborně (86 – 100 bodů), velmi dobře 85 – 75 bodů, dobře (74 – 60 bodů), nevyhovující (59 a méně bodů).

Analýza chyb se týkala části morfologie, v kódování chyb byly zohledněny rovněž chyby syntaktické.

Za pomoci studentky zapojené v projektu (Bc. Alena Pazlarová) proběhla digitalizace klauzurních testů. Původně byly v projektu zapojeny studentky dvě, ale Bc. Lucie Fojtíková získala v místě trvalého bydliště pracovní poměr na ZŠ na celý úvazek, proto z projektu odstoupila. Výzkumný soubor zahrnuje všechny klauzurní práce uvedeného typu bakalářského studia, jež vznikly během existence tohoto studijního oboru na KNJL PdF UHK, celkem se jednalo o 102 prací v rozmezí let 2011 – 2015 (dříve zde tento typ studia neexistoval,

nahradil původní pětileté studium německého jazyka pro 2. stupeň ZŠ). Zahrnuty byly první i opakované pokusy studentů (celkem 18 studentů neuspělo v prvním pokusu a muselo klauzurní práci psát opakovaně).

Obsah gramatických jevů se v jednotlivých ročnících částečně obměňoval, do srovnávací analýzy byly proto vybrány části, které se ve všech ročnících opakovaly – konkrétně trpný rod a převod přímé řeči pomocí konjunktivů. S trpným rodem se studenti setkali většinou již během studia na střední škole, ale předchozí analýzy chyb v němčině u českých žáků vždy vykazovaly v této problematice velkou chybovost. Převod přímé řeči pomocí konjunktivů je naopak náplní studia až na vysoké škole, studenti se s tímto jevem seznámili teprve během studia německého jazyka zejména v předmětu morfologie. Oba jevy byly předmětem dílčích testů během studia pro dosažení zápočtu a vykonání zkoušky Morfologie NJ, avšak v současném německém jazyce jsou tak frekventované, že je zapotřebí jejich dokonalá znalost, proto byly opětovně zařazeny i do testů klauzurní práce. Důležité jsou nejen pro prezentaci dokumentárních textů v tisku, rozhlase a televizi, nýbrž i pro vlastní tvorbu vědecky zaměřeného textu (psaní referátů, seminárních a bakalářských prací).

Pro kódování a analýzu chyb byl zakoupen vědecký software Atlas.ti, který je pro záměry projektu vhodný. Uchovává výchozí texty, umožňuje jejich vzájemná srovnávání, analýzu a statistiku výstupů. Závěrečná statistika byla provedena formou služby. Byly vypočítány průměry, nejčastější hodnoty, směrodatné odchylky, variance, rozsah hodnot a faktorová analýza. Kromě těchto výsledků byly porovnány opakované pokusy jednotlivých studentů a vyhodnocen rozdíl mezi prvním a druhým pokusem a zjišťováno konkrétní zlepšení. Výsledky jsou ve stádiu komentování a přípravy článku do tisku s vazbou na RIV.

Kromě výše uvedeného souboru bylo provedeno rovněž zadání testů studentům prvního ročníku nestrukturovaného magisterského studia oboru Německý jazyk pro 2. st. ZŠ a oboru Filologie, Cizí jazyky pro cestovní ruch na počátku jejich výuky předmětu morfologie, oprava testu a digitalizace výsledků. Cílem bylo zjistit výchozí znalosti studentů na počátku jejich studia na VŠ. V budoucnu se uvažuje zadání stejného testu u těchto studentů na konci jejich studia, srovnání a vyhodnocení individuálního výkonu jednotlivců.

Analýza chyb přinesla také důležité podněty pro výuku předmětu Morfologie, které budou v další výuce zohledněny. Například se ukázalo jako nezbytné procvičovat převod přímé řeči na souvislých textech. Dosavadní cvičebnice upřednostňovaly nácvik na izolovaných větách. Rovněž nelze předpokládat, že po nácviku gramatického jevu v semináři se jím budou studenti zabývat ve svém dalším samostudiu. Zapotřebí je rovněž neustále zdůrazňovat nezbytnost dokonalého zvládnutí tohoto jevu (konjunktiv I) pro potřeby studentů VŠ a budoucích učitelů německého jazyka.

Splnění kontrolovatelných výsledků řešení

Projekt byl prezentován na 6th ICEEPSY v Istanbulu v Turecku a pod názvem „*The Issue of Errors in Teaching Foreign Languages*“ bude zveřejněn v eISSN: 1877-0428 Elsevier Procedia - Social and Behavioral Sciences. Původně měl článek vzniknout ve spoluautorství Ondráková – Fojtíková, ale protože studentka z projektu odstoupila, byl článek přeložen pomocí služby překladu a bude zveřejněn pod jménem Ondráková. Očekávaný termín zveřejnění: konec ledna 2016.

Článek v odborném časopise ze seznamu uznávaných nerecenzovaných časopisů s využitím statistických výsledků je ve fázi přípravy k tisku (spoluautorství Ondráková – Pazlarová).

Po vytištění článků budou zaneseny do OBD.

Přehled realizovaných výdajů:

- a) osobní náklady (odměna řešitelce, odvody na zdravotní, sociální a úrazové pojištění, tvorba sociálního fondu) byly vyplaceny ve výši 1312,- Kč odměna, odvody ve výši 446,08 Kč, **celkem 1758,08 Kč.**
- b) stipendia
Stipendium ve výši **4.000,-** bylo přiznáno studentce Bc. Aleně Pazlarové za digitalizaci textů a práci na příspěvku do odborného časopisu.
- c) materiálové náklady
Náklady na pořízení vědeckého software činily s DPH **18.343,- Kč**
- d) ostatní služby – konferenční poplatek 12.177,43, tisk posteru 288,-; zpracování dat 3205,- Kč. Celkem **15.670,43 Kč.**
- e) Kurzové ztráty 270,11 Kč a bankovní poplatky 665,80 Kč, celkem **935,91 Kč.**
- f) cestovné zahraniční – letenka, ubytování, diety – 31.089,- Kč, cestovní pojištění 308,- Kč, celkem **31397,- Kč.**

Celkové náklady činily 72099,93 Kč.

Povinné přílohy:

- a) kopie publikačních výstupů
- b) Výsledovka“ z ekonomického informačního systému Magion – vyúčtování dotace

Datum: 28. 12. 2015

Podpis odpovědného řešitele
Jana Ondráková